

Fågelinventering

Haninge DP Kolartorp 5:1

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund	3
1.2	Uppdragets syfte	3
2	Metod och genomförande	4
3	Resultat	5
3.1	Tidigare inrapporterade fynd	5
3.2	Resultat av fältinventeringen	5
4	Diskussion och slutsatser	14
5	Referenser	15

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Haninge kommun gör ny detaljplan för fastigheten Kolartorp 5:1. Som en del i utredningsarbetet har Sweco genomfört en fågelinventering. Inventeringsytan är 4 hektar.

Detaljplanen för Kolartorp 5:1 har varit ute på samråd och som underlag för planhandlingarna genomfördes en naturvärdesinventering (Ekologigruppen 2023). I samband med samrådet har synpunkter inkommit som rör artskyddade objekt, vilket medfört att inventering av häckande fågel beställts.

Planområdet präglas i dagsläget dels av hårdgjorda ytor med en dominerande lagerbyggnad, dels av kuperad naturmark, samt järnvägen i öster som utgör en stark barriär. Strax nordöst om planområdet finns Norra Folkparken-området som innehåller Dammträsk dagvattendammar och skogsområden.

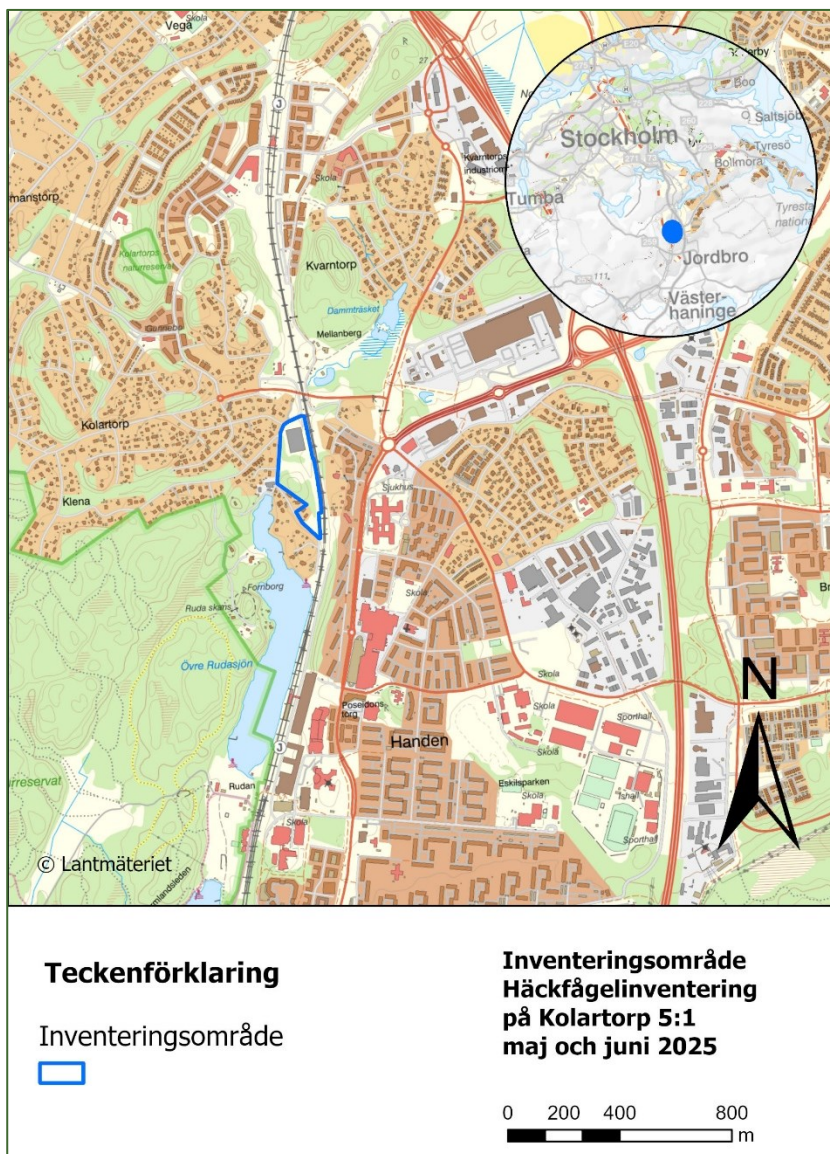
1.2 Uppdragets syfte

Syftet med fågelinventeringen har varit att identifiera revir av häckande fågelarter inom det avgränsade inventeringsområdet (Figur 1) samt ta fram förslag på hänsyn. Resultatet från inventeringen ska användas som underlag vid anpassning av detaljplanen.

I Avropsförfrågan (Haninge kommun 2025) omnämns under **Omfattning**: *Vid behov inventera fåglar och eventuellt fladdermöss, grod- och kräldjur enligt standardiserade metoder. Ta fram rapporter som utgör underlag för den fortsatta detaljplaneprocessen samt förslag till åtgärder och/eller kompensationsåtgärder.* Under **Förutsättningar** står: *Tidigare framtagen NVI ska utgöra underlag för uppdraget.*

Alla fåglar är fridlysta och hänsyn krävs för att undvika att skada eller störa fåglarnas häckning eller bon om det riskerar att påverka deras bevarandestatus negativt enligt Artskyddsförordningen (2007:485). Syftet med skyddet är att bibehålla populationer av vilt förekommande fågelarter i Europa på en tillfredsställande nivå.

Behovet av åtgärder och hänsyn som redovisas i kapitel 4 Diskussion och slutsatser utgår ifrån Artskyddsförordningens krav samt Naturvårdsverkets *Handbok för artskyddsförordningen* (Naturvårdsverket 2009) och tolkning av förändring i artskyddet (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2022).

Figur 1. Kartan visar aktuellt inventeringsområde med blå markering. Ytan är 4 hektar.

2 Metod och genomförande

Fågelinventeringen gjordes inom det blå området i Figur 1. Den genomfördes enligt Metod 2 (förenklad revirkartering) i *Metodkatalog för fågelinventering vid Vattenfalls vindkraftsprojektering i Sverige* (Haas, Ottvall, Green, 2015) som bygger på Handledning för miljöövervakning (Naturvårdsverket 2012).

Två separata fältbesök gjordes i slutet av maj respektive början av juni, vilket är inom det tidsintervall som rekommenderas. En observation av en art i samma område vid två tillfällen under häckningsperioden är en säkrare indikation på att

arten har ett permanent revir i området jämfört med observation vid ett tillfälle. Olika tidpunkter på besök säkerställer att arter med olika häckningstid täcks in.

Inventeringsområdet genomströvades längs en planerad linje och observationer av alla sjungande fågelindivider eller andra häckningsindicer noterades i appen FieldMaps på surfplatta med GPS (noggrannhet som bäst +/- 5 m). Start på inventeringen skedde i soluppgången +/- 30 minuter och avslutades senast 5 timmar efter soluppgången eftersom sångaktiviteten avtar längre in på förmiddagen.

I redovisning av inventeringen har prioriterade arter lyfts fram särskilt. Vilka arter som ska prioriteras beskrivs i Handbok för artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009) samt i tolknings-PM (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2022). Prioriterad är en fågelart som är **rödlistad** (Artdatabanken 2020), finns upptagen i **bilaga 1 till fågeldirektivet** (EU 2009) eller vars population har **minskat med $\geq 50\%$ sedan 1980**. För bedömningen av om en population har minskat med 50% används här såväl handbokens som EIONET:s lista. I det avslutande kapitlet 4 Diskussion och slutsatser förs ett resonemang kring relevansen för respektive art.

Fältinventerare var Joakim Andersen, Ellen Hultman och Max Stefansson.

Som förarbete till fältinventeringen gjordes en sökning i Artportalen efter tidigare rapporterade fågelobservationer inom inventeringsområdet och en 300 meters buffertzoon utanför det.

Rapporten har skrivits av Ellen Hultman. Granskare har varit Robert Petersen. Samtliga är anställda på Sweco och är erfarna fågelinventerare.

3 Resultat

3.1 Tidigare inrapporterade fynd

Vid en sökning av öppna data i Artportalen i maj 2025 fanns inga fågelobservationer alls inom inventeringsområdet inlagda under perioden 2000-2025. Inom 300 meter utanför området fanns några fågelobservationer men endast kopplade till vattenområdena Övre Rudasjön söder om området och en damm norr om inventeringsytan. Ingen av dessa observationer bedöms ha betydelse för detaljplaneområdet eftersom det inte rymmer några vattenbiotoper.

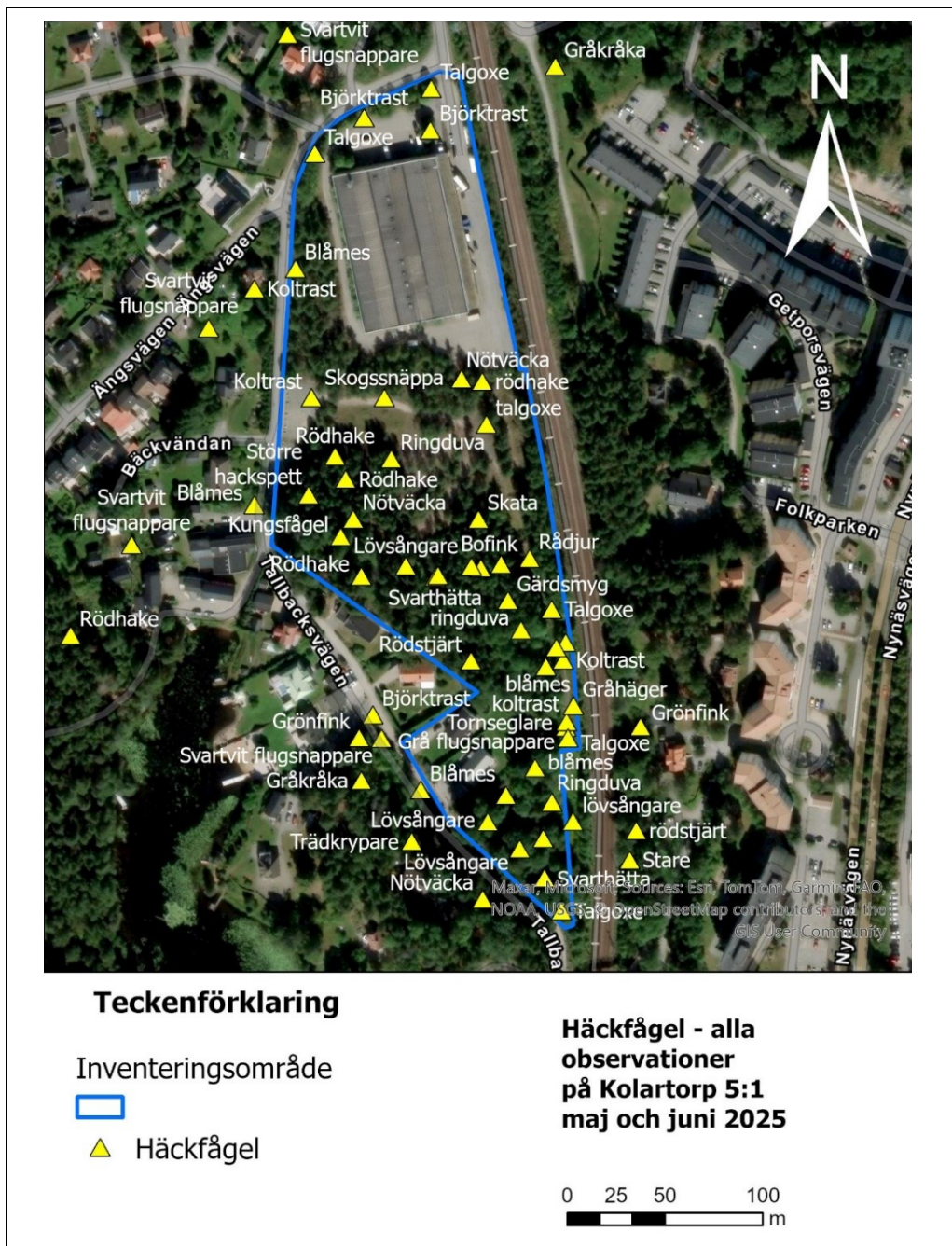
3.2 Resultat av fältinventeringen

Vid fältinventeringen identifierades revir av fyra prioriterade arter: Grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, kungsfågel samt rödstjärt. Totalt noterades 22 fågelarter inom inventeringsområdet. Samtliga observerade arter registrerades inklusive allmänt förekommande arter. Alla arter inklusive bedömning av deras förekomst redovisas i Tabell 1. För de allra vanligaste förekommande arterna registrerades inte varje observation. I tabellen beskrivs dessa som "allmänt förekommande" i området.

Tabell 1. Samtliga observerade fågelarter och deras hotstatus. NT = nära hotad enligt rödlistan, EN = starkt hotad enligt rödlistan, Minskande = har minskat med 50% sedan 1980 enligt EIONET eller sedan 1975 enligt Naturvårdsverkets handbok.

Artnamn	Status	Bedömning revir
Björktrast	NT	Häckar utanför området
Blåmes		Allmänt förekommande i området
Bofink		Häckar minst ett par i området
Grå flugsnappare	Minskande*	Häckar minst ett par i området
Gråhäger		Häckar utanför området
Gärdsmyg		Häckar minst ett par i området
Koltrast		Allmänt förekommande i området
Kråka	NT & minskande	Häckar utanför området
Kungsfågel	Minskande	Häckar minst ett par i området
Lövsångare		Häckar flera par i området
Nötväcka		Häckar flera par i området
Ringduva		Häckar flera par i området
Rödhake		Allmänt förekommande i området
Rödstjärt	Minskande*	Häckar minst ett par i området
Skata		Häckar minst ett par i området
Skogssnäppa		Häckar utanför området
Större hackspett		Häckar minst ett par i området
Svarthätta		Häckar flera par i området
Svartvit flugsnappare	NT	Häckar flera par i trädgårdar inom och utanför inventeringsområdet
Talgoxe		Allmänt förekommande i området
Tornseglare	EN	Häckar utanför området
Trädgårdssångare		Häckar minst ett par i området

* endast enligt Handbok för Artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009), minskat med 50% under 1975-2005.

Figur 2. Översiktsbild över alla registrerade fågelobservationer inom och i omgivningarna av inventeringsområdet.

Sju av de observerade arterna tillhör dem som ska prioriteras i skyddsarbetet enligt kategorierna att de ingår i rödlista eller är minskande. Fyra av dessa uppvisar tecken på häckning i området. Ingen art listad i Fågeldirektivets bilaga

1 observerades. Observationer av häckande prioriterade fågelarter listas i Tabell 2.

Bland rödlistade arter som noterades med häckningskriterier hittades en art i kategorin NT (nära hotad): **svartvit flugsnappare**. Den svartvita flugsnapparen noterades som sjungande, ett tydligt tecken på revir. Fler revir fanns på tomter utanför inventeringsområdet.

Tre arter som kategoriserats som minskande noterades med häckningskriterier: **Grå flugsnappare**, **kungsfågel** och **rödstjärt**, vardera med ett revir.

Tre rödlistade arter observerades utan häckningskriterier. För kråka (NT) och björktrast (NT) saknades direkta häckningsindikationer i form av sång eller bon vilket troligtvis betyder att de inte har revir inom inventeringsområdet utan häckar i omgivningarna och använder inventeringsområdet för födosök. Även tornseglare (EN) som noterades förbiflygande använder mest troligt området för födosök, då lämpliga häckningsplatser inte finns här.

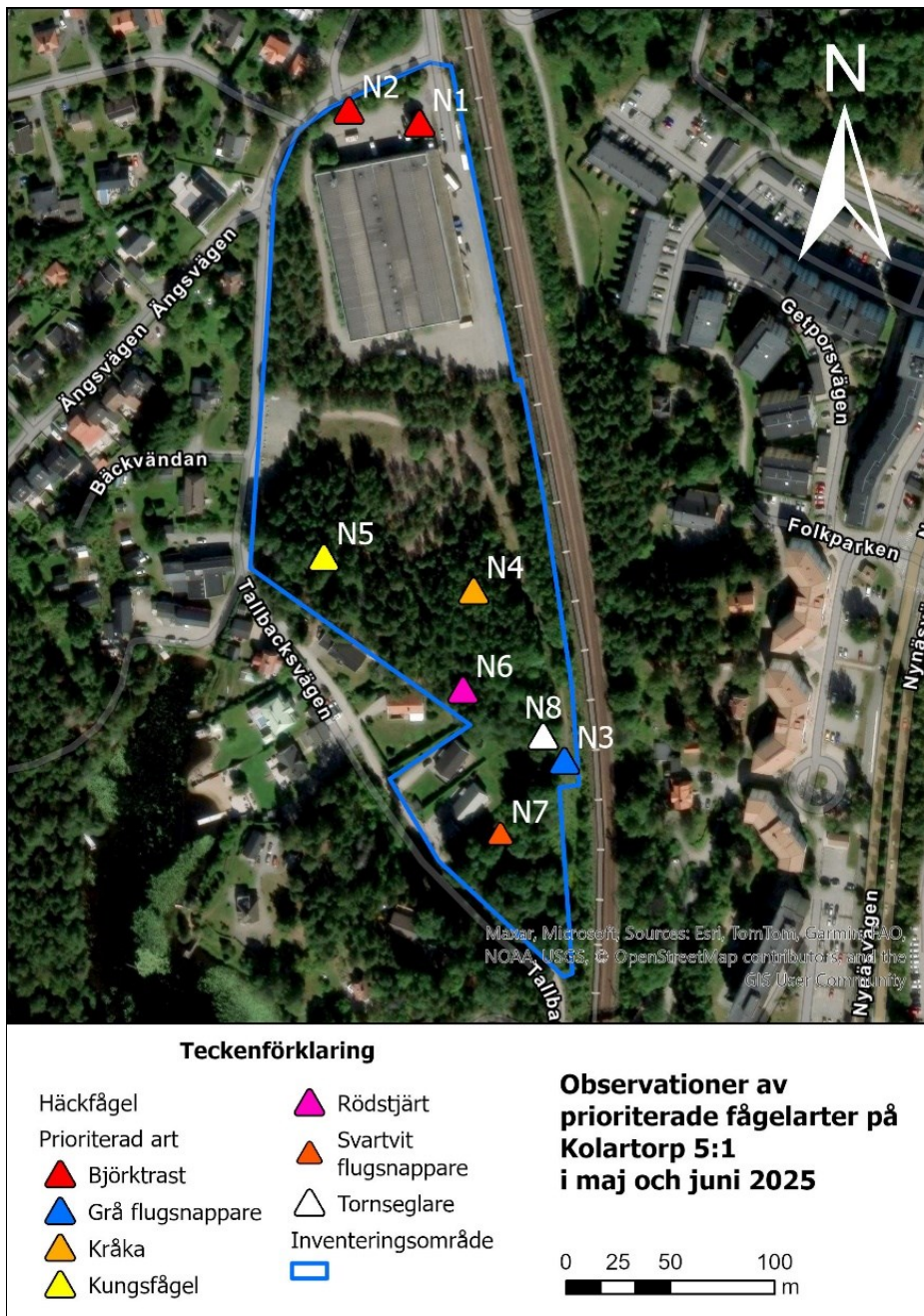
Tabell 2. Prioriterade fågelarter med revir inom inventeringsområdet. NT=nära hotad enligt rödlistan, EN=starkt hotad enligt rödlistan, minskande=har minskat med 50% sedan 1980.

ID	Art	Antal	Status	Aktivitet	Datum	Inventerare
N3	Grå flugsnappare	1	Minskande*	spel/sång	03-jun	Ellen Hultman
N5	Kungsfågel	1	Minskande	spel/sång	28-maj	Joakim Andersen
N6	Rödstjärt	1	Minskande*	spel/sång	03-jun	Ellen Hultman
N7	Svartvit flugsnappare	1	NT	spel/sång	28-maj	Joakim Andersen

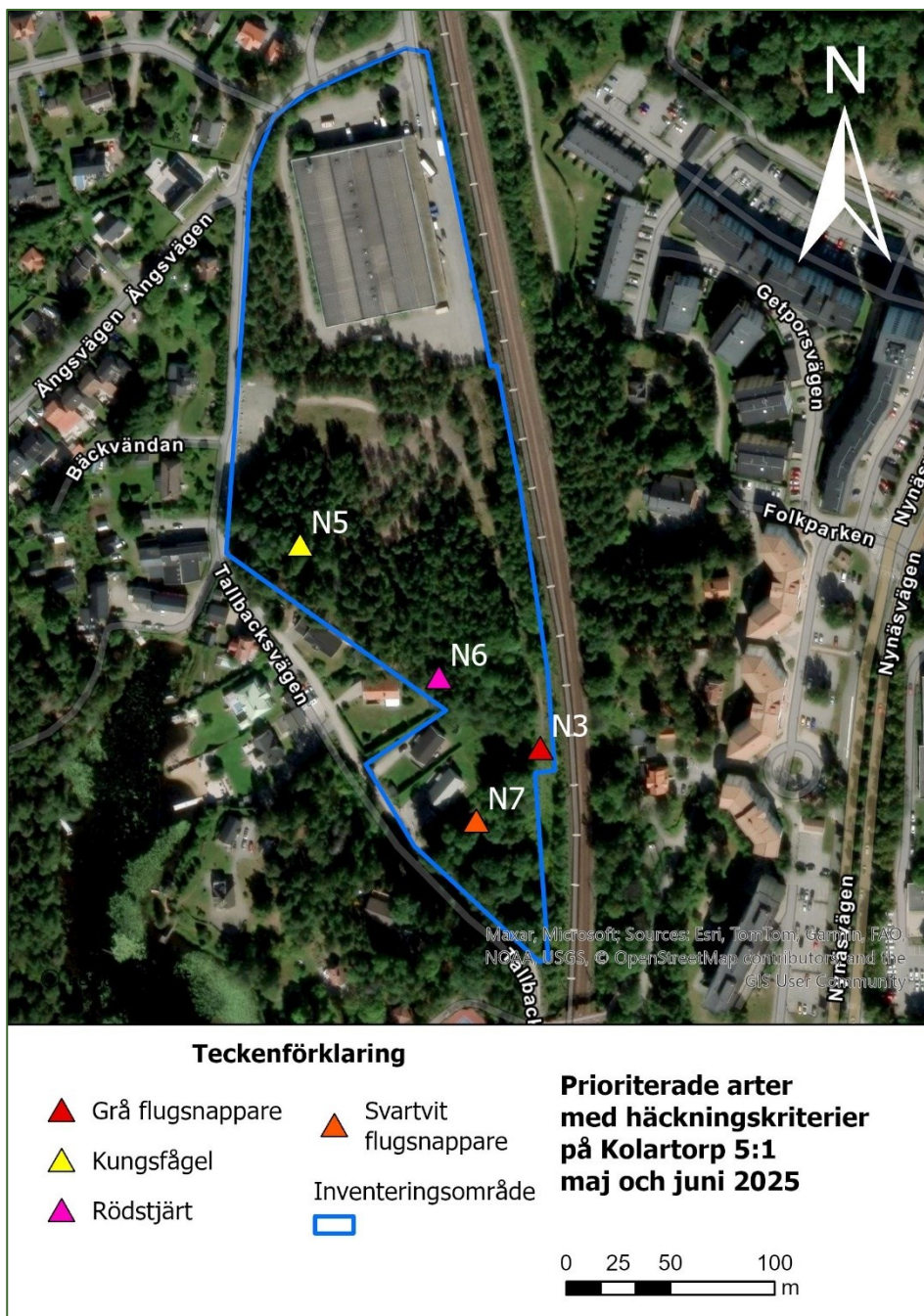
* endast enligt Handbok för Artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009), minskat med 50% under 1975-2005.

Samtliga observationer av prioriterade fågelarter visas i kartan i Figur 3. Ett ID-nummer (NX) kopplat till varje art möjliggör korsreferenser mellan karta och observationslista.

I Figur 4 visas karta över häckande prioriterade fågelarter som bedöms ha revir inom området.

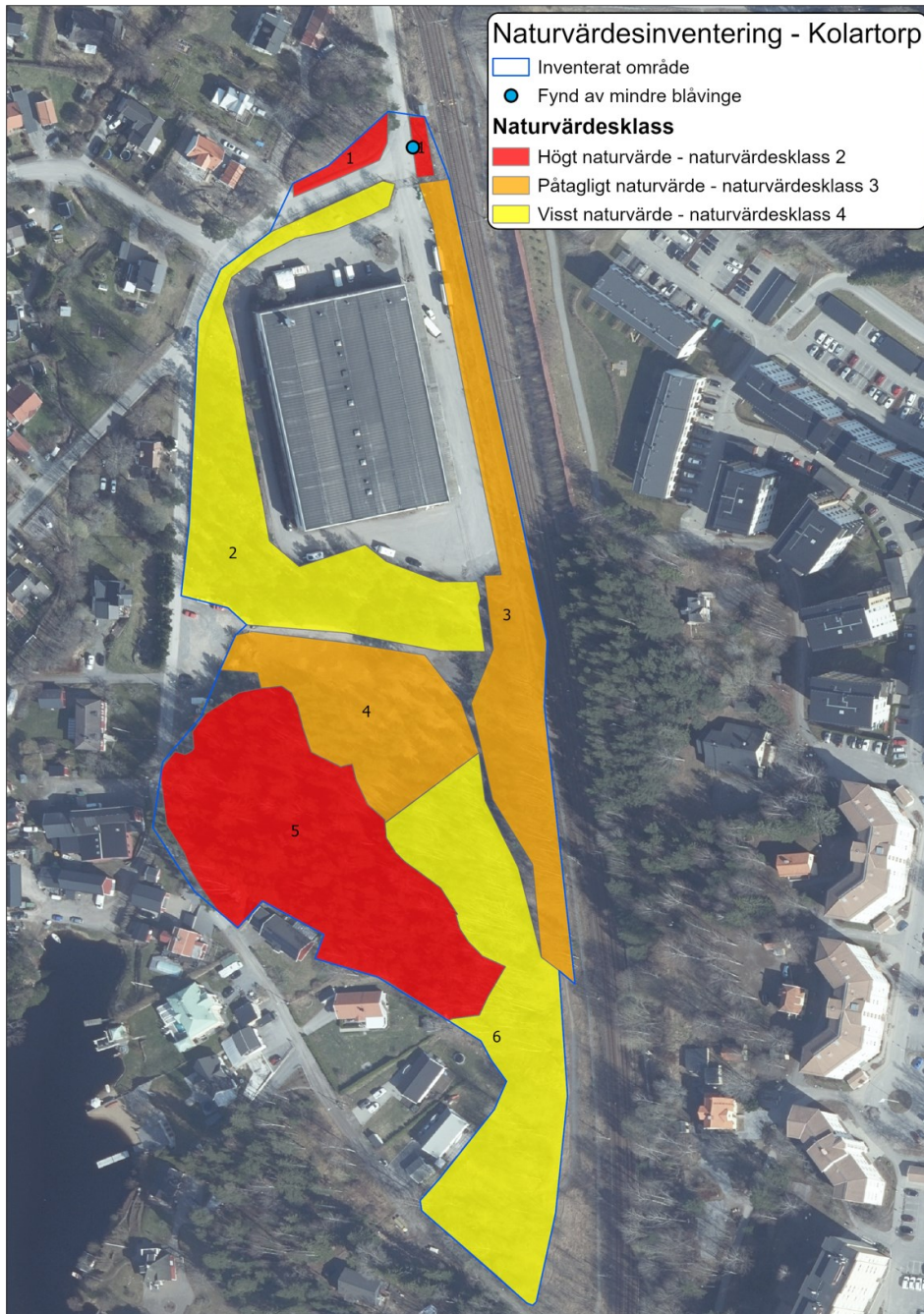

Figur 3. Samtliga observationer av prioriterade fågelarter.

Figur 4. Observationer av häckande prioriterade fågelarter med revir inom området.

De revir av prioriterade fågelarter som noterades ligger inom objekt 5 respektive 6 i södra delen av inventeringsområdet (se Figur 5) i Naturvärdesinventeringen (Ekologigruppen 2023).

Figur 5. Karta över naturvärdesobjekt och fynd av mindre blåvinge inom inventeringsområdet. (Ekologigruppen 2023). Inventeringsområdet för fågel överensstämmer huvudsakligen med Naturvärdesinventerings men har inte inkluderat ytan där naturvärdesobjekt 1 pekats ut.

Naturvärdesinventeringens Objekt 5 har karaktär av Åsbarrskog och gavs klass 2 – högt naturvärde. Det är ett område om 0,7 hektar som till största delen består av åsbarrskog och några mindre ytor med blottad sand på en kulle. Skogen domineras av tallar, cirka 80 år, med inslag av björkar, cirka 70-100 år, och enstaka grova granar. Död ved förekommer i form av torrträd och enstaka lågor. Torrträd av björk förekommer allmänt och det finns några torrträd av tall. Några enstaka lågor av björk och gran samt en asp med bohål finns i området.

Här observerades flera revir av häckfågel, varav två prioriterade arter (kungsfågel och rödstjärt).

Figur 6. Naturvärdesobjekt 5 med åsbarrskog. Här observerades flera revir av häckfågel, varav två prioriterade arter (kungsfågel och rödstjärt).

Naturvärdesinventeringens Objekt 6 benämns som *Triviallövskog* med visst naturvärde - naturvärdesklass 4. Det är ett låglänt och fuktigt område om 0,7 hektar med yngre björk, sälg och asp. Här observerades flest revir av häckfågel, varav två prioriterade arter (grå flugsnappare och svartvit flugsnappare). Även tornseglare och kråka observerades men bedöms inte ha revir.

Figur 7. Foto från naturvärdesobjekt 6 med visst naturvärde. Här observerades flest revir av häckfågel, varav två prioriterade arter.

Den norra delen av inventeringsområdet utgörs av en stor hårdgjord yta med lagerbyggnad. Kring den och en bit söderut finns naturvärdesobjekt nummerade 1-4 i kartan. Inom dessa objekt noterades minst antal revir av häckfågel och endast en prioriterad art (björktrast, NT). Björktrasten visade inte tecken på häckning.

Figur 8. Foto från naturvärdesobjekt 4, strax söder om lagerbyggnaden. Här observerades inga prioriterade fågelarter och även få vanligare arter.

4 Diskussion och slutsatser

Vid häckfågelinventeringen av Kolartorp 5:1 hittades inga revir av hotade arter bland fågellivet och inga som listats i Fågeldirektivets bilaga 1. Få revir av prioriterade arter i övrigt noterades. Dessa utgjordes av två arter inom kategorin nära hotad (NT) i rödlistan och två arter som finns redovisade som minskande sedan 1975 i Naturvårdsverkets handbok för Artskyddsförordningen. De prioriterade arterna återfanns i naturvärdesinventeringens objekt 5 och 6, totalt på ca 1,4 ha. Med tanke på de lämpliga livsmiljöernas ringa ytor kan en minskning av livsmiljöerna här inte sägas ha betydelse för någon av de observerade fågelarternas möjlighet att uppnå god bevarandestatus.

I naturvärdesinventeringen föreslås objekt 5 (åsbarrskog) undantas från exploatering på grund av högt naturvärde och att den ligger inom strandskyddat område. Det skulle gynna den prioriterade arten **kungsfågel** (minskande) samt gynna större hackspett som för sin häckning hackar ut nya hål varje år, och därmed andra hålhäckande prioriterade arter som observerats i området såsom **svartvit flugsnappare** (NT) och **rödstjärt** (minskande). En asp med bohål och ett antal lämpliga miljöer för hålhäckande arter finns i åsbarrskogen samt i anslutning till tomtmark.

Påverkan på fågelpopulationer i objekt 6 bedöms som försumbar utifrån att det är ett litet område (0,7 ha) av endast visst naturvärde och bara två revir av prioriterade arter som berörs.

Baserat på inventeringsresultaten förekommer inget behov av fördjupade inventeringar.

Föreslagna hänsynsåtgärder

Då Artskyddsförordningen (2007:845) anger att det är förbjudet att avsiktligt döda vilda fåglar eller förstöra eller skada deras bon är en lämplig åtgärd att undvika avverkning under häckningsperiod då fåglar ruvar och ungar finns i bon. Perioden då avverkning bör undvikas i södra Sverige för att minimera risk att döda fåglar är 1/4 till och med 15/7. När avverkning sker bör hålträd lämnas.

Enligt Fågeldirektivet (EU 2009/147) gäller ovanstående förbud alla vilda fågelarter inom medlemsstaternas europeiska territorium och enligt beslut i EU-domstolen 1 augusti 2025 (mål C-784/23) gäller det även om syftet med en åtgärd (såsom skogsavverkning) inte är att avsiktligt döda vilda fåglar eller skada deras bon. Enligt svenska myndigheters tolkning av Artskyddsförordningen gäller detta förbud endast om en fågelarts population riskerar att påverkas.

Det är även förbjudet enligt Artskyddsförordningen att störa vilda fåglar under deras häcknings- och uppfödningssperiod om inte störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Förbudet mot störning har alltså enligt förordningen endast betydelse för prioriterade arter. Lagkravet kan uppfyllas genom ovanstående rekommendation om när avverkning bör undvikas.

5 Referenser

Artskyddsförordningen (2007:845)

EIONET (European Environment Information and Observation Network). Annex B - Bird species' status and trends report format (Article 12). Hämtad 2025 från: https://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=se/eu/art12/envxabcxqa/SE_birds_reports_20191031-150346.xml&conv=612&source=remote

Ekologigruppen. 2023. Naturvärdesinventering Kolartorp 5:1. Rapport till Haninge kommun 2023-03-10.

EU. 2009. Fågeldirektivet (2009/147).

EU. 2025. Dom i målet C-784/23 rörande Artikel 5 – Förbud mot avverkning under fåglarnas häcknings- och uppfödningstid.

Gärdenfors, U. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Haas, F., Ottvall, R., Green, M. 2015. Metodkatalog för fågelinventering vid Vattenfalls vindkraftsprojekt. Vattenfall.

Haninge kommun. 2025. Avropsförfrågan Tekniska konsulttjänster inom Utredning, Fysisk planering & Gestaltning, projektering och projektstöd. PM från Haninge kommun 2025.

Naturvårdsverket. 2009. Naturvårdsverket 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.

Naturvårdsverket. 2012. Handledning för miljöövervakning. Undersökningstyp Fåglar: förenklad revirartering för jordbruksmark.

Naturvårdsverket. 2022. Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk. PM 2022-09-29.

SLU ArtDatabanken. 2020. Rödlista 2020. www.artfakta.se